

مختصری درباره روابط ایران و انگلیس در دوره فتحعلی شاه

۲۹ تیر ۱۳۹۶ ساعت ۱۸:۳۳

سیاست استعماری انگلستان در هند و آسیای جنوبی چنان اقتضا می‌کرد که با دول مجاور هندوستان، مخصوصاً ایران که از لحاظ موقعیت جغرافیایی و دست داشتن به معابر هندوستان و عظمت و قدرتی که در خاورمیانه داشت و بیش از سایر کشورها مورد توجه انگلستان بود، روابط دوستی برقرار سازد . . .

کافه تاریخ- مقالات

سیاست استعماری انگلستان در هند و آسیای جنوبی چنان اقتضا می‌کرد که با دول مجاور هندوستان، مخصوصاً ایران که از لحاظ موقعیت جغرافیایی و دست داشتن به معابر هندوستان و عظمت و قدرتی که در خاورمیانه داشت و بیش از سایر کشورها مورد توجه انگلستان بود، روابط دوستی برقرار سازد و از طریق روابط دوستانه مقاصد استعماری خود را پیش ببرد.

به همین نظر زمانی که به علت فتوحات ناپلئون اول اعتبار انگلستان دچار خطر گردید، برای پیش‌بینی از هرگونه خطر دیگری که ممکن بود متوجه مستعمره پربهای هندوستان شود به تجدید روابط با ایران پرداخت و مبادله سفرا بین دو کشور کم‌کم به رقابت شدید بین انگلیس و فرانسه در ایران منجر گردید. ابتدا از طرف فرمانفرمای کل هندوستان سفیری به نام مهدیعلی خان ملقب به بهادر جنگ، مأمور ایران گردید. وی در ربیع الاولی سال ۱۲۱۴ هجری قمری در تهران به حضور شاه رسید و نامه فرمانفرمای هند و هدایایی را که از جانب او و دربار انگلستان همراه آورده بود، تقدیم کرد و از فتحعلی شاه درخواست نمود که از تجاوز و تعدی حکام محلی افغانستان به خاک هند جلوگیری کرد.

فتحعلی شاه برای انصراف حکام افغانستان از حمله به هند سپاهی به محاصره هرات روانه نمود. مهدیعلی خان بعد از چند ماه توقف در ایران به هند مراجعت کرد و متعاقب حرکت او به هند سرجان ملکم ز طرف فرمانفرمای هندوستان و پادشاه انگلیس با ۵۰۰ نفر همراهان هندی و انگلیسی به سفارت ایران مأمور شد. هیئت مزبور در اوایل ربیع الثانی سال ۱۲۱۵ هجری قمری به بندر بوشهر رسیدند و از طرف دربار ایران فتحعلی خان نوری مأمور شد که از سفیر انگلیس در فارس پذیرایی کند. سرجان ملکم هدایای زیادی به مهمانداران خود داد و از راه فارس و اصفهان عازم تهران شد و در تهران در منزل حاجی ابراهیم خان اعتماد الدوله، صدراعظم ایران، مسکن گرفت. وی در جمادی الاولی سال ۱۲۱۵ حضور شاه رفت‌الماس‌های درشت گرانبها و آبی‌نه‌های بزرگ و مقداری منسوجات نفیس تقدیم نمود. فتحعلی شاه نیز یک خنجر مرصع و یک قبضه شمشیر جواهرنشان به سفیر بخشید (۱۲۱۵ هجری مطابق با ۱۸۰۰ میلادی).

سرجان ملکم در این سفارت به عقد قراردادی با فتحعلی شاه موفق گردید که قسمتی از منافع استعماری انگلستان را تأمین نمود. خلاصه مفاد آن قرارداد این بود که فتحعلی شاه با نیروی نظامی، زمانشاه فرمانروای کابل و جانشینان او را از حمله به هندوستان بازدارد و در صورتی که زمانشاه به هند حمله ببرد، دربار ایران از اتحاد با او بر ضد انگلستان خودداری کند. علاوه بر آن بعضی امتیازات تجاری در خلیج فارس به انگلیسی‌ها داده شد و سفیر انگلیس از طرف دولت متبوع خود تعهد کرد که هرگاه از جانب افغانستان یا فرانسه به خاک ایران تجاوز شود از مساعدت و کمک به ایران خودداری نکند. این سفارت که برای انگلستان در حدود ۲ میلیون روپیه تمام شد، خطری را که از جانب زمانشاه متوجه هندوستان بود، مرتفع ساخت زیرا حمله‌ی قوای ایران به هرات، زمانشاه را از حمله به هند منصرف ساخت و سرجان ملکم پس از سه ماه توقف در تهران به همراهی حاجی خلیل خان قزوینی سفیر فوق العاده فتحعلی شاه عازم هندوستان گردید.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/36072/شاه-فتحعلي-دوره-انگليس-ايران-روابط-درباره-مختصر>